

Philip Yancey

Tulburătoarele descoperiri ale Harului

Ediție revizuită

Traducere de Anton Horvath

Cuprins

Mulțumiri	7
-----------------	---

1. Ultimul cuvânt dintre cele care spun totul	9
---	---

Partea I

2. Ospățul Babettei: o povestire	19
--	----

3. O lume văduvită de har	27
---------------------------------	----

4. Tatăl bolnav de iubire	45
---------------------------------	----

5. Noua matematică a harului	60
------------------------------------	----

Partea a II-a

6. Fatidica înlănțuire: o povestire	79
---	----

7. Un fapt nefiresc	85
---------------------------	----

8. Pentru ce să iert?	98
-----------------------------	----

9. O reglare de conturi.	113
-------------------------------	-----

10. Armele harului.	128
--------------------------	-----

Partea a III-a

11. Un cămin pentru bastarzi: o povestire	149
---	-----

12. Accesul străinilor strict interzis	154
--	-----

13. Orbiri tămăduite prin har.	168
-------------------------------------	-----

14. Răstălmăciri	186
------------------------	-----

15. Stăvilare pe albia harului	204
--------------------------------------	-----

Partea a IV-a

16. Big Harold: o povestire	229
-----------------------------------	-----

17. Izuri întrepătrunse.	239
-------------------------------	-----

18. Șerpuirile înțelepciunii	254
------------------------------------	-----

19. Petice de iarbă	270
---------------------------	-----

20. Gravitație și har	291
-----------------------------	-----

Note	306
------------	-----

*Nu știu decât ce știe orișicine –
în hora Harului chemat sunt
să mă prind la rându-mi.*
W.H. Auden

1

Ultimul cuvânt dintre cele care spun totul

Relatam în cartea mea, *Isus pe care nu L-am cunoscut*, o întâmplare autentică al cărei ecou m-a bântuit vreme îndelungată după aceea. O auzisem de la un prieten care se ocupa cu năpăstuiții soartei din Chicago:

M-a căutat, la un moment dat, o prostituată ajunsă într-o situație de jalnică strâmtorare, care, fără un acoperiș deasupra capului și măcinată de boală, nu avea nici măcar din ce să-i cumpere de mâncare fetiței sale în vârstă de doi ani. Printre lacrimi și suspine, mi-a mărturisit că își închiria propria fiică – în vârstă de numai doi ani! – unor bărbați doritori de experiențe sexuale perverse. Câștiga mai mult vânzându-și fiica vreme de o oră decât ar fi obținut ea însăși pe parcursul unei nopți întregi. Era singura soluție, spunea ea, de a-și procura drogurile care-i provocaseră dependență. Am îndurat cu greu să-i ascult povestea sordidă. În primul rând, pentru că deveneam, astfel, complice la un delict, din punct de vedere legal – sunt obligat să

raportez fără întârziere cazurile de abuzuri față de copii.
Habar nu aveam ce aş fi putut să-i spun femeii.

În cele din urmă, am întrebat-o dacă se gândise vreodată să ceară ajutorul bisericii. N-am să uit niciodată expresia de pură şi naivă surprindere care i s-a întipărit în acea clipă pe figură. „Biserică?!” a exclamat ea. „Ce motiv aş avea să mă duc la biserică? Nu mi-e, oare, suficient de scârbă față de mine însămi? Oamenii aceia nu m-ar face decât să mă simt şi mai vinovată.”

Ceea ce mi s-a părut de-a dreptul izbitor în legătură cu povestea prietenului meu este faptul că, de-atâtea ori, femei întru totul asemănătoare prostituatei în cauză au încercat să scape alergând spre Isus, iar nu dinaintea Sa. Cu cât sentimentul de vină al unei astfel de persoane s-a vădit mai adânc, cu atât mai curând a devenit Isus o cale de scăpare. Să-şi fi pierdut biserica acest dar? Fără îndoială, marginalizații, cei care alcătuiau turma din jurul lui Isus, pe vremea când umbla pe pământ, înțeleg că nu mai sunt bine-veniți în rândurile credincioșilor. Ce s-a întâmplat?

Căutând să înlătur această nedumerire, am început să dau din ce în ce mai mult târcoale unui cuvânt al cărui sens mi s-a părut că deține cheia întregii probleme. Cele ce urmează izvorăsc în totalitate din miezul acestui cuvânt.

Ca scriitor, ocupația mea este aceea de a jongla, cât e ziua de lungă, cu cuvintele. Mă joc, răsfățându-mă în tonurile lor subtile, le sparg coaja şi mă îndârjesc să le pătrund profunzimile. Am găsit că, o dată cu anii, cuvintele tind să se altereze, asemenea cărnii râncede. Sensurile intră în putrefacție. Să luăm, de pildă, cuvântul „milă”. Atunci când traducătorii versiunii englezești a Bibliei, King James, au avut în vedere ipostaza supremă a iubirii, au hotărât să recurgă la termenul „milă” pentru a-i transmite în mod corespunzător sensul. Astăzi, ni se răspunde frecvent cu mustrarea: „N-am nevoie de mila ta!”

Mă întorc, probabil, mereu la *har*¹, fiind încredințat că am de a face cu un formidabil concept teologic care și-a păstrat neatinșă prospețimea. Îl numesc „ultimul cuvânt dintre cele care spun totul” întrucât, oricare ar fi contextul în care se folosește, întotdeauna transpare câte ceva din măreția sensului original. Asemenea unei uriașe pânze de apă freatică, cuvântul udă straturile trufașei noastre civilizații, aducându-ne aminte că lucrurile bune nu se nasc din propria noastră trudă, ci sunt revărsate prin harul lui Dumnezeu. Chiar și astăzi, în ciuda derivei seculare, rădăcinile caută să ajungă la sursa de viață a harului. Mai jos sunt câteva feluri în care îl folosim ori sugerăm.

Numeroși oameni rostesc o rugăciune de mulțumire și gratitudine (*say grace*) înainte de masă, recunoscând astfel că pâinea cea de toate zilele reprezintă un dar de la Dumnezeu. Suntem recunoscători (plini de *gratitudine*) când ni se arată bunăvoință, răsplătiți (*gratificați*), când primim o veste bună, felicități (*congratulați*), când ne reușește un anume lucru, îndatoritori (cu *grațiozitate*), față de oaspeți. Dacă serviciul cuiva ne împlinește așteptările, acordăm o recompensă suplimentară (o *gratificație*). Toate aceste înțelesuri mi se înfățișează cu un accent de încântare copilărească în fața unor daruri (fără plată).

Compozitorul unei lucrări muzicale își poate îmbogăți partitura cu așa-numitele apogiaturi. Cu toate că nu sunt esențiale în arhitectura piesei – ele sunt *gratuite* – aceste note aduc cu sine o coloratură a cărei absență s-ar dovedi, altminteri, regretabilă. Ori de câte ori îmi propun să abordez o sonată pentru pian compusă de Beethoven sau de Schubert, o interpretez mai întâi în lipsa apogiaturilor. Izbutesc să redau sonata în mod adecvat însă o dată ce capăt îndeajuns exercițiu cât să pot adăuga apogiaturile, asemenea unor mirodenii îmbătătoare menite să dea o aromă aparte piesei, totul se schimbă.

¹ Grace (engl., în original) – termenii derivați în limba română se pot regăsi, acolo unde este posibil, în extensiile semantice și împrumuturile pe filieră franceză specifice neologismului de etimologie latină grație [divină] (bunăvoință, preferință, favoare de care se bucură cineva; ajutor, milă, îndurare; iertare [de o pedeapsă] – DEX); (n.tr.).

În Anglia, anumite utilizări trimit în mod vădit la izvorul teologic al cuvântului. Cetățenii britanici se adresează membrilor casei regale cu formula: „Alteța voastră (îndurătoare)” (*Your grace*). Studenții de la Oxford și Cambridge pot primi o dispensă de studii (*act de grație*), care îi scutește de anumite cerințe academice. Parlamentul poate proclama „grațierea” unui condamnat.

Editorii de periodice din New York sugerează, la rândul lor, sensul teologic prin politica lor de *gratuitate*. Dacă mă abonez pentru douăsprezece numere ale unei reviste, pot primi câteva exemplare suplimentare chiar și după ce abonamentul meu a expirat. E vorba despre acele „numere de grație”, pe care le trimit fără a mai percepe contra-costul acestora (pe *gratis*) în ideea de a-mi câștiga bunăvoința, astfel încât să îmi reînnoiesc abonamentul. Cărțile de credit, agențiile care închiriază mașini și companiile ipotecare le acordă, de asemenea, clienților anumite „perioade de grație”, fără să fie obligați.

Sensurile unui cuvânt îmi devin deopotrivă cunoscute prin antonimie. Ziarele vorbesc despre „dizgrația” comunismului, termen în egală măsură aplicabil unor figuri precum Jimmy Swaggart, Richard Nixon sau O.J. Simpson. Insultăm o persoană scoțându-i în evidență lipsa grației când îl numim: „*Ingratule*” sau, și mai rău, „Ești dizgrațios” – o persoană întru totul detestabilă pare să fie lipsită de orice „grație”. Mă fascinează mai cu seamă utilizarea rădăcinii *grație* în sugestiva expresie *persona non grata*: o persoană care, făcându-se vinovată de trădare din punctul de vedere al guvernului Statelor Unite, este în mod oficial declarată ca fiind „căzută în dizgrație”.

Numeroasele utilizări ale cuvântului nasc în mine convingerea că *harul* (*grația*) are într-adevăr însușiri tulburătoare – rămânând, fără doar și poate, ultimul nostru cuvânt dintre cele care spun totul. În el se reflectă esența Evangheliei tot așa precum în stropul de apă se zădărește chipul soarelui. Lumea însetează după har în cele mai nebanuite alcătuiri ale ei; n-are să ne mire, așadar, că imnul „Mărețul har” („Amazing Grace”) se instalează în topurile celor mai populare zece cântece chiar și după două

sute de ani. În privința unei societăți părănd a-și fi pierdut reperele, lipsită de făgăduințele uscatului, nu cunosc să existe o albie mai nedeazămințită în care se poate arunca ancora credinței.

Aidoma apogiaturilor în muzică însă starea de har adie doar ca un nor trecător. Zidul Berlinului cade înghițit de euforia unei nopți; negrii sud-africani se alătură unor cozi nesfârșite, cuprinși de entuziasm, pentru a-și exprima, întâia dată, votul; Yitzak Rabin și Yasser Arafat își dau mâna în Rose Garden – preț de o clipă, harul coboară. Pentru ca, apoi, Europa răsăriteană să se angajeze, posacă, pe calea anevoioasă a reconstrucției, Africa de Sud să caute a deprinde mecanisme de guvernare a unei țări, Arafat să se ferească din fața gloanțelor, iar Rabin să cadă răpus de ele. Asemenea unei stele în asfințit, harul pierde odată cu ultimele raze ale unei lumini palide și se topește înghițit în gaura neagră a „înstrăinării de har”.

„Marile revoluții creștine”, spunea H. Richard Niebuhr, „nu se săvârșesc prin descoperirea unui fapt necunoscut în prealabil. Ele au loc atunci când se produce o reevaluare radicală a unei realități cunoscute dintotdeauna.” Ciudat este că, uneori, harul mi se pare neîndestulător tocmai în rândurile bisericii, o instituție întemeiată să vestească, în cuvintele lui Pavel, „Evanghelia harului lui Dumnezeu”.

Scriitorul Stephen Brown observă că un doctor veterinar are posibilitatea ca, prin simpla examinare a unui câine, să-l cunoască pe stăpânul acestuia fără a-l fi întâlnit vreodată. Ce-i este dat lumii să afle cu privire la Dumnezeu raportându-se la noi, purtătorii credinței Sale pe pământ? Să ne întoarcem la rădăcinile cuvântului *har*, sau *charis* în greacă, și vom descoperi un verb care înseamnă „mă bucur, sunt fericit”. Din câte știu, bucuria și fericirea nu sunt nicidecum primele sentimente pe care le încearcă un om atunci când vine vorba despre biserică. Oamenii o identifică numaidecât cu atitudinile fățarnice ale bigoților. O concep ca pe un loc în care ai dreptul să te afli doar după ce te-ai îndreptat, nu înainte. Ei văd lucrurile sub aspectul moralității, nu al harului. „Biserică?!” spunea prostituata. „Ce motiv aş avea să mă duc la biserică? Nu mi-e, oare, suficient

de scârbă față de mine însămi? Oamenii aceia nu m-ar face decât să mă simt și mai vinovată.”

O asemenea atitudine provine în parte dintr-o concepție eronată, o prejudecată, pe care o nutresc cei din afara bisericii. Am urmărit lucrările duhovnicești desfășurate în cantine sociale, adăposturi pentru nevoiașii fără locuință, aziluri filantropice și închisori de către voluntari creștini dăruți din belșug cu har. Și, totuși, remarca prostituetei, întrucât scoate în evidență un punct slab al bisericii, se dovedește usturătoare. Unii dintre noi își dau într-o asemenea măsură silința de a evita osânda iadului, încât uită să celebreze călătoria spre rai. Alții, pe bună dreptate preocupați fiind de aspectele pe care le implică „războiul cultural” modern, ignoră misiunea bisericii ca depozitar al harului în această lume a înstrăinării de har.

„Harul este pretutindeni”, spune preotul muribund din romanul lui Georges Bernanos, *Jurnalul unui preot de țară*. De acord. Însă cât de lesne trecem nepăsători, surzi la armonia chemărilor sale!

Am urmat un colegiu biblic. Ani mai târziu, rectorul acelei școli, alături de care ședeam în timpul unei călătorii cu avionul, mi-a cerut să fac o evaluare a cunoștințelor pe care le dobândisem. „Unele mi-au fost de folos, altele mai puțin”, i-am răspuns. „Am avut ocazia, în tot acest timp, să întâlnesc numeroși oameni plini de evlavie. De fapt, așa L-am întâlnit pe Dumnezeu. Ce poate fi mai de preț? Cu toate acestea, pe cât aveam să-mi dau seama mai târziu, vreme de patru ani n-am învățat mai nimic despre har. S-ar putea spune că este cel mai important cuvânt din Biblie, însuși miezul Evangheliei. Cum să-l fi scăpat din vedere?”

Am redat această conversație în cadrul unei cuvântări pe care am ținut-o, ulterior, de la amvonul unei capele, fapt perceput ca o jignire adusă corpului profesoral. Unii au fost de părere că n-ar trebui să mai primesc invitația de a vorbi. Un suflet binevoitor mi-a scris, apoi, întrebându-mă dacă n-ar fi fost mai bine să-mi reformulez ideile. N-ar fi fost, oare, de preferat să spun că, în calitate de student, nu avusesem o percepție îndeajuns de profundă încât să conștientizez atmosfera plină de har care

mă înconjura? Dat fiind că îl respect și îl iubesc pe acest om, am meditat îndelung și în toate privințele asupra întrebării pe care mi-o adresase. În cele din urmă, am fost nevoit să ajung la concluzia că avusesem tot atât de mult senzația înstrăinării de har locuind în complexul universitar al aceluia colegiu biblic pe cât o avusesem oriunde altundeva de-a lungul vieții.

Consilierul David Seamands își sintetiza cariera astfel:

Cu ani în urmă, a trebuit să ajung la concluzia că majoritatea problemelor afective cu care se confruntă creștinii evanghelici au următoarele două cauze majore: incapacitatea de a înțelege, a primi și a da viață harului și iertării necondiționate ale lui Dumnezeu; și incapacitatea de a împărtăși, la rândul lor, altor oameni această iubire, această iertare și acest har în mod necondiționat... Pe diferite canale religioase trimitem în permanență, lumii din jur referiri la o admirabilă teologie a harului, însă ne dovedim incapabili de a o pune în practică. Vestea cea bună a Evangheliei harului n-a izbutit să pătrundă straturile proprii noastre afectivități.

„Lumea poate face aproape orice la fel de bine sau chiar mai bine decât biserica”, spune Gordon MacDonald. „Nu trebuie să fii creștin pentru a construi case, a-i hrăni pe cei flămânzi ori a-i vindeca pe cei bolnavi. Un lucru însă nu-i stă în putere lumii. Ea nu poate dărui harul.” MacDonald aduce, astfel, în discuție singura și cea mai semnificativă contribuție a bisericii. Unde altundeva va fi de găsit harul?

Romancierul italian Ignazio Silone scria despre un revoluționar urmărit de poliție. Căutând să-l ascundă, camarazii l-au înveșmântat în straiile unui preot și l-au trimis într-un sat îndepărtat de la poalele Alpilor. Faptul a ieșit la iveală și, curând, s-a trezit la ușă cu un rând nesfârșit de țărani dornici să-și destăinuie păcatele și viețile căzute în ruină. „Preotul” s-a împotrivit, străduindu-se, în zadar, să-i întoarcă din drum. N-a avut de ales decât să șadă și să asculte istorisirile unor oameni însetați de har.

Intuiția îmi spune că, de fapt, aceasta este motivația oricărei persoane de a merge la biserică: setea de har. Volumul *Growing Up Fundamentalist* amintește, printre altele, despre reuniunea studenților unei academii misionare din Japonia. „Cu una sau două excepții, toți renunțaseră la credință pentru a reveni, apoi, pe calea acesteia”, relatează unul dintre studenți. „Iar cei care hotărâserăm să ne întorceam aveam în comun un anume lucru: descoperiserăm harul...”

Rememorându-mi propriul pelerinaj, punctat de rătăcirii, ocolișuri și drumuri închise, înțeleg astăzi că faptul determinant pe parcursul tuturor acestor căutări a fost dorința de a mă afla în prezența harului. M-am îndepărtat, pentru o vreme, de biserică din pricina neîndestulătoareii trăiri a harului. M-am întors, pe urmă, întrucât nu-l găsisem niciunde altundeva.

Tainele harului mi-au rămas mie însumi prea puțin descoperite, nu m-am dovedit la fel de darnic pe cât mi-a fost dat să primesc și nu mă consider nici pe departe un „expert” în domeniu. Iată, în fapt, ceea ce mă obligă să scriu. Caut să cunosc, să înțeleg, să trăiesc mai profund harul. N-aș îndrăzni – riscul unei asemenea întreprinderi este cât se poate de real – să scriu o carte dizgrațioasă despre har. Îl rog, așadar, pe cititor să înțeleagă, încă de la început, că va avea de a face cu scrierea unui pelerin a cărui singură autoritate o reprezintă nevoia de a trăi întru har.

Subiectul harului nu se lasă ușor adus din condei. După cum nota E.B. White în comentariul său cu privire la stările sufletești, „Harul ar putea fi pus pe masa de disecție, asemenea unei broaște, însă astfel făptura moare, iar alcătuirea sa lăuntrică nu mai prezintă interes decât pentru ochii unei minți pur științifice.” Am citit, de curând, tratatul întins pe treisprezece pagini referitor la har din *New Catholic Encyclopedia*, un leac eficient împotriva oricărei tentative de a pune harul pe masa de disecție și a-i scoate la lumină alcătuirea lăuntrică. Nu-mi doresc nicidecum ca făptura să moară. Drept urmare, am să recurg mai degrabă la povestiri decât la silogisme.

Aș fi incomparabil mai mulțumit, în concluzie, să pot comunica însuși harul, dincolo de orice explicitări.

PARTEA I

Har tulburător

Ospățul Babettei: o povestire

Karen Blixen, de origine daneză, se căsătorește cu un baron, ocupându-se, între anii 1914-1931, de administrarea unei plantații de cafea din Africa de Est Britanică (perioadă pe care o redă în *Out of Africa*¹). În urma divorțului, revine în Danemarca, unde începe să scrie în limba engleză sub pseudonimul Isak Dinesen. Una dintre povestirile ei, *Ospățul Babettei*, a devenit o scriere clasică în urma ecranizării din anii '80.

Dinesen își situează povestirea în Norvegia, însă producătorii danezi ai filmului au făcut modificări plasând acțiunea într-un sat pescăresc bătut de soartă de pe coasta Danemarcei, o așezare cu ulițe noroioase și bordeie acoperite cu stuf. Pe fundalul acestui decor sumbru, un vicar cu barba albă convinge un grup de credincioși să devină membrii unei austere secte luterane.

Secta condamnă până și puținele plăceri lumești care i-ar putea ispiti pe țăranii din Norre Vosburg. Poartă cu toții veșminte negre. Hrana lor se reduce la pește fiert și un terci obținut din pâine fiartă în apă, întărită cu un strop de bere. De sabbat, grupul se reunește pentru a intona imnuri precum „Ierusalime, patrie fericită, numele tău mi-e scump de-a pururi”. Destinația lor devenise Noul Ierusalim, iar viața pământească trebuie răbdată ca un simplu mijloc de a ajunge acolo.

Bătrânul vicar, rămas văduv, are două fiice la vârsta adolescenței: Martine, botezată astfel în cinstea lui Martin Luther, și

¹ Titlul românesc al ecranizării: „Departee de Africa” (n.tr.)

Philippa, al cărei nume amintește de discipolul lui Luther, Philip Melanchthon. Sătenii obișnuiesc să frecventeze biserica numai pentru încântarea de a le privi pe fete, a căror frumusețe răpitoare nu putuse fi cu nimic umbrită, în ciuda tuturor eforturilor depuse de surori în această privință.

Martine atrage atenția unui tânăr și elegant ofițer de cavalerie. Întrucât nu cedează avansurilor acestuia – la urma urmei, cine avea să-l îngrijească pe tatăl ei la bătrânețe? – bărbatul se urcă pe cal și pleacă, urmând să ia în căsătorie o doamnă de onoare a reginei Sophia.

Pe cât e de frumoasă, Philippa are deopotrivă darul unei voci de privighetoare. Cântecurile sale despre Ierusalim nasc, aieva parcă, viziuni scânteietoare ale cetății cerești. Se întâmplă, așadar, ca Philippa să-l cunoască pe cel mai faimos cântăreț de operă al vremii, francezul Achille Papin, aflat pentru o perioadă, din motive de sănătate, la malul mării. Străbătând într-o zi potecile mocirloase ale așezării, lui Papin îi e dat să audă, uluit, o voce demnă de Marea Operă din Paris.

„Îngăduie-mi să te învăț cum să cânti corect”, îi cere acesta Philippei, „și întreaga Franță ți se va așterne la picioare. Nobilii de viță regală vor sta la rând să te cunoască și vei coborî din trăsurile să cinezi la splendidul Café Anglais.” Măgulită, Philippa consimte să ia câteva lecții, dar cu măsură. Nu se simte cătuși de puțin în largul ei cântând despre dragoste, fiorul lăuntric o tulbură, iar atunci când o arie din *Don Giovanni* o aduce, la sfârșit, în brațele lui Papin, urmând să-i atingă, într-un sărut fugar, buzele, știe, dincolo de orice îndoială, că aceste plăceri nemaîntâlnite se cuvin de îndată alungate. Tatăl ei refuză, printr-un răvaș, orice alte lecții, iar Achille Papin se întoarce la Paris tot atât de neîmpăcat pe cât ar fi fost dacă și-ar fi răstăcit un bilet de loterie câștigător.

Trec cincisprezece ani, timp în care satul devine martorul unor schimbări majore. Cele două surori, de acum fete trecute de prima tinerețe, se străduiseră să ducă mai departe misiunea răposatului lor tată însă în lipsa mâinii sale ferme de conducător, secta se năruie. Frații își poartă ranchiună unul altuia din pricina

anumitor afaceri. Se iscă zvonuri privitoare la aventura sexuală, veche de treizeci de ani, care îi implică pe doi dintre membrii comunității. Două bătrâne nu-și mai vorbesc de un deceniu. Cu toate că secta își continuă adunările de sabat și înalță imnuri străvechi, doar o mână de oameni mai catadicsesc să participe, iar muzica și-a pierdut tonul înălțător. În ciuda tuturor necazurilor, cele două fiice ale vicarului rămân pe mai departe credincioase, văzând de slujbe și punând să fiarbă pâinea pentru vârstnicii știrbi ai satului.

Într-o noapte, prea ploioasă pentru a te încumeta să ieși pe ulițele înfundate de noroi, se aude o lovitură puternică în ușa surorilor. Repezindu-se să deschidă, dau cu ochii de o femeie căzută în leșin. Ajutând-o să-și revină în simțuri, descoperă că limba daneză îi este cu totul necunoscută. Femeia le prezintă o scrisoare din partea lui Achille Papin. Obrajii Philippei se îmbujorează, iar mâinile îi tremură citind răvașul de recomandare iscălit cu acest nume. Babette, căci acesta este numele femeii, își pierduse soțul și fiul în războiul civil din Franța. În primejdie de moarte, fusese nevoită să fugă, iar Papin o ajutase să urce la bordul unui vapor cu nădejdea că se va găsi cineva din sat să-i arate milostivire. „Babette știe să gătească”, mai arată scrisoarea.

Surorile nu au cu ce să o plătească pe Babette și, oricum, nu sunt încredințate că ar fi înțelept să angajeze o slujnică. Se îndoiesc, nu mai puțin, de talentele ei culinare – oare nu francezii sunt aceia care obișnuiesc să mănânce cai și broaște? Stăruind însă prin gesturi, Babette le înduplecă. Le dă de înțeles că nu s-ar da îndărăt de la nicio treabă casnică pentru un adăpost și ceva de-ale gurii.

Babette rămâne în slujba surorilor, vreme de doisprezece ani. Atunci când Martine îi arată, pentru prima oară, cum să spintece un cod și să fiarbă terciul, Babette ridică ușor din sprâncene și strâmbă din nas, însă nu ezită să-și ducă întotdeauna la bun sfârșit îndatoririle. Îi hrănește pe sărmanii satului și se ocupă de toate treburile gospodăriei. Ajută chiar și la pregătirea slujbelor de sabat. Toți sunt de acord că Babette a adus un suflu de proșpețime în viața încremenită a comunității.